

# VENEZUELA OLAYI

**Alişan TAŞÇI** 6 Ocak 2026

<https://ekopolitik.org.tr/venezuela-olayi/>

Aşağıda kaleme aldığım yazıyla, “Ekopolitik”in ABD’nin Venezuela’ya müdahalesinin hukuki sonuçları hakkındaki makalesinin doğruluğunu teslim ederken onu stratejik gerçeklikle tamamlamak istedim. Venezuela olayını istisna değil işaret fişegi olarak okumak gerektiğimiz kanaatindeyim ve sevgili ülkemize, Türkiye’ye, naçizane net bir yön tayini yapmaya çalıştım.

## **1) Olayın Resmî ve Medyada Doğrulanmış Görünümü;**

Bildiğiniz gibi ABD Ordusu 3 Ocak’ta Venezuela’ya askerî operasyon düzenledi, Maduro ve eşi Cilia Flores burada yakalandı ve sonra New York’ta federal mahkemeye getirildi. Trump yönetimi bunun gerekçesi olarak Maduro’yu narkoterörizm ve uyuşturucu kaçakçılığıyla suçlayan federal iddianameyi gösteriyor.

Maduro ilk duruşmasında suçlamaları reddettiğini ve hâlâ Venezuela’nın meşru devlet başkanı olduğunu söyledi.

ABD yönetimi bu operasyona ilişkin hukuki ve stratejik gerekçelerini “yasa dışı suçlarla mücadele” ve “Venezuela’da istikrar sağlama” olarak açıklıyor.

Ancak:

Bu tür bir operasyona uluslararası hukuka açıkça aykırı olduğu yönünde çok sayıda devlet ve uluslararası aktör tepki gösteriyor.

BM Güvenlik Konseyi’nde birçok ülke bunu “saldırı ve egemenlik ihlali” olarak nitelendirdi. Yani olay hem sahada gerçekleştiği kadarıyla birçok büyük medya ve kaynak tarafından doğrulanıyor, hem de bunun uluslararası hukuk açısından tartışmalı olduğu küresel arenada açıkça ifade ediliyor.

## **2) Uluslararası Hukuk ve Egemenlik İlkesi;**

Bu tip sınır ötesi askerî operasyonlar, uluslararası hukukun temel ilkeleriyle ciddi biçimde çelişiyor:

Egemenlik ve Kuvvet Kullanma:

Bir devletin başka bir devletin topraklarında askerî güç kullanması BM Şartı ile yasaklanmıştır. Bu ilke, yalnızca meşru savunma hallerinde ya da BM Güvenlik Konseyi kararıyla istisna kabul eder.

Devlet Başkanlarının Kişisel Dokunulmazlığı:

Devlet başkanları, uluslararası teamül hukukuna göre resmî görevde oldukları sürece belirli bir dokunulmazlığa sahiptir; bu, yabancı devlet mahkemelerinde yargılanmadan önce yakalanmalarını ve sınır dışı edilmelerini engelleyen bir ilkedir.

Yargılama ve Hukuki Süreç:

ABD, kendi iç hukukunu bir uluslararası yargı alanı gibi kullanarak başka bir ülkenin devlet başkanını yargılamak için yakalama hakkını iddia ediyor. Ancak bu, hukuken son derece tartışmalı ve münhasıran ABD iç hukukuna dayalıdır; uluslararası bağlayıcılık anlamında kabul görmüş bir zemin yoktur.

Sonuç: Bu tür bir operasyon, uluslararası hukukun açık bir ihlali olarak görülüyor ve dünya kamuoyu ve uluslararası aktörlerin çoğu tarafından bu şekilde değerlendiriliyor.

### **3) “Güçlünün Hukuku” mu, “Yeni Dünya Düzeni” mi?**

İsterseniz bu noktada yakın geçmişle, Nazi Almanyası’yla tarihsel bir benzeştirme yapalım. O dönem ile iki noktada benzetme yapılabilir gibi görünüyor;

Devletlerin uluslararası kuralları güç kullanarak esnetme eğilimi:

Dünya tarihinde özellikle 1930’larda Almanya gibi ülkeler önce uluslararası normları zorlamış, ardından kuralları keyfî bir şekilde esnetmiş, sonunda da büyük güç politikalarını hukukun üzerine ikame etmeye çalışmıştır.

Bugün:

Büyük bir güç (ABD), kendi iç hukuku ve güç kapasitesi çerçevesinde uluslararası hukuku fiilen askıya alan adımlar atıyor. Bu, kendisini “kural temelli düzenin bekçisi” olarak sunduğu hâlde çelişkiler yaratmaktadır.

Bu nedenle “Bire bir Nazi Almanyası demek doğru değil.” Ama uluslararası kuralların güç politikasıyla zorlanması bakımından bir tarihsel analog vardır ve tehlike burada ortaya çıkıyor. Bu, “uluslararası hukukun gücü değil, güçlünün hukuku” hâline gelme riskinin bir yansımasıdır.

### **4) “ABD Grönland veya Kolombiya’yı ilhak edecek” İddiaları;**

2026 başında Trump veya ABD yetkilileri tarafından:

Grönland'ın statüsü yeniden tartışmaya açıldı, bununla ilgili isimli söylemler gündeme geldi ve bazı açıklamalar yapıldı.

Ancak, uluslararası hukukten Danimarka'ya bağılı Grönland'ı zorla ilhak etme kararı veya sahada böyle bir uygulama yok ama plebisit vb uygulamalarla gönüllü birleşmeyi zorlayacağı kesin. Aynı şekilde Kolombiya veya Panama için de sahada fiilen ilhak veya askerî kontrol girişimi olduğuna dair ciddi kanıtlı haber yok ama oralar da bazı gelişmelere aday.

#### 5) Türkiye Ne Yapmalı? (Stratejik Değerlendirme)

Bu kriz, sınırlı bir operasyon değil; uluslararası sistemin normatif çatısı açısından bir dönemeç benzeri konuma geldi. Türkiye gibi orta güçler için somut refleksler kritik:

##### a) Uluslararası Hukuku Savunma

Türkiye:

BM Şartı ve egemenlik ilkelerini açıkça savunmalı. Uluslararası hukukta keyfi istisnalar yaratılmasına izin verilmemeli. Bu, sadece Venezuela için değil, Türkiye'nin kendi güvenlik ve dış politikası açısından da bağlayıcıdır.

##### b) Çok Taraflı Diplomasi Hatları

Türkiye:

BM, AGİT, İİT, G77 gibi çok taraflı zeminlerde hukukun üstünlüğünü vurgulamalı. Aynı zamanda Latin Amerika, Afrika ve Asya ülkeleriyle hukuksal dayanışmayı artırmalı.

##### c) Bölgesel İlişkileri Güçlendirme

Türkiye'nin Latin Amerika ile olan ilişkilerini (ör. Venezuela, Meksika, Brezilya) hukuka dayalı stratejik işbirliği ekseninde geliştirmesi önemlidir.

##### d) Caydırıcılık ve Savunma

Türkiye:

Stratejik savunma kapasitesini güçlendirmeli,

Ancak bunu agresif değil caydırıcı bir nitelikte tutmalı.

##### e) Küresel Normlara Uyum

Türkiye:

Ne yalnızca süper güçlerin çizgisine uyum göstermeli,

Ne de hukuku jeopolitik bir araç hâline getirme anlayışıyla hareket etmelidir.

Bunun için Türkiye'nin dış politika çizgisi şu üç ilkeyi içermelidir:

1. Egemenliğe saygı
2. Uluslararası hukuka bağlılık
3. Kapsayıcı çok taraflılık

Sonuç: Dünya Düzeni ve Türkiye'nin Yeri;

Maduro'nun yakalanması olayı uluslararası arenada gerçek bir kriz olarak kabul ediliyor. Bu kriz, uluslararası hukukun zayıfladığı algısını güçlendiriyor ve güçlünün hukuku ile uluslararası normlar arasında bir gerilim yaratıyor.

Nazi Almanyası benzetmesi doğrudan eşdeğerlik değil, hukukun zorlanması bağlamında tarihsel bir analogidir.

Türkiye hakkaniyet, hukukun üstünlüğü ve çok taraflı diplomasi çizgisine yaslanmalıdır. O hâlde meseleyi soğukkanlı, devlet aklına yakışır ve somut biçimde ele alalım. Aşağıda Türkiye'nin kısa-orta-uzun vadede atabileceği adımları, içinde bulunduğumuz "güçlünün hukuku"na kayan küresel ortam varsayımıyla sistematik şekilde çerçeveleyorum.

Çıkış noktamız şu olsun:

Bu yeni dünya, kural ihlallerinin "istisna" değil "yöntem" hâline gelme riski taşıyor. Türkiye'nin hedefi ise bu kaosta savrulmak değil, denge kuran aktör olmak.

- I. KISA VADE (0–12 AY)
- II. Amaç: Hasar kontrolü, pozisyon alma, ilkesel netlik

1-Diplomatik pozisyon: "Ne sessizlik ne meydan okuma"

Türkiye kısa vadede iki uçtan da kaçınmalı:

Kör ABD karşıtlığı Türkiye'yi yalnızlaştırır. Sessiz onay da ise yarın benzer ihlaller Türkiye için emsal olur.

Somut adımlar:

BM Genel Kurulu ve ilgili platformlarda; "Egemenlik, kuvvet kullanma yasağı ve liderlerin dokunulmazlığı" vurgusunda bulunmalı. Ülke ismi zikretmeden ilke temelli açıklamalar

yapmalı.

Dışışleri kanalıyla:

“Uluslararası hukukun selektif uygulanmasına karşıyız” çizgisi en doğrusu olur. Bu dil, Türkiye’yi ahlaki üstünlük pozisyonuna taşır, doğrudan hedef hâline getirmez.

2-Hukuki zemin hazırlığı (sessiz ama kritik)

Bugün Venezuela’da yaşanan, yarın başka ülkede yaşanabilir. Türkiye şimdiden: Uluslararası hukukçular ve akademiyle birlikte

“Devlet başkanlarının zorla yakalanması” konulu hukuki dosya çalışmaları başlatmalı

Bu dosyalar:

BM raportörlerine

Uluslararası hukuk komisyonlarına

Dost ülke dışışleri bakanlıklarına

sunulmalıdır.

Bu, Türkiye’nin tepkisel değil hazırlıklı olduğunu gösterir.

3-Güvenlik refleksi (sessiz alarm seviyesi)

Türkiye şu soruyu ciddiyetle sormalı: “Bu yöntem yarın kime uygulanabilir?”

Bu çerçevede:

Üst düzey devlet yöneticilerinin yurtdışı güvenlik protokolleri güncellenmeli. Askerî değil istihbarî ve hukuki risk analizleri yapılmalı. Bu kamuoyuna yansıtılmamalı; ama devlet aklında alarm seviyesi yükseltilmeli.

II. ORTA VADE (1–5 YIL)

Amaç: Yalnız kalmamak, orta güçler arasında denge eksenini kurmak

4- “Orta Güçler Hukuk İttifakı” fikri

Bugün dünya ikiye bölünüyor:

Süper güçler ve onların etki alanları.

Türkiye’nin çıkarı (21 ve 29 Aralık yazılarımda belirttiğim gibi) üçüncü bir hatta.

Potansiyel ortaklar:

Brezilya

Meksika

Endonezya

Güney Afrika

Malezya

Katar

Bu ülkelerle:

Gayriresmî ama düzenli dış politika istişareleri, Ortak deklarasyonlar (egemenlik, iç işlerine karışmama), BM’de eşgüdömlü oy davranışları yararlı olur. 1930’larda böyle bir orta güç hattı yoktu. Bugün var ve Türkiye bunun doğal lider adaylarından birisidir

#### **5-Savunma+hukuk= caydırıcılık**

Orta vadede Türkiye şunu netleştirmeli: Sadece hukuka yaslanan ama caydırıcılığı olmayan ülke ezilir. Sadece güce yaslanan ama hukuku terk eden ülke ise yalnızlaşır. Bu nedenle; Savunma sanayiinde stratejik özerklik sürdürölmeli ama bu güç saldırgan söylemle değil, “hukuk+caydırıcılık” paketiyle sunulmalı

Bu, Türkiye’yi:

Ne “kolay hedef”

Ne de “tehdit algısı” yapan bir çizgiye oturtur

#### **6-Latin Amerika ve Afrika açılımı (siyasi değil hukuki eksen)**

Türkiye:

Venezuela meselesini ideolojik değil hukuki bir vaka olarak ele almalı, Latin Amerika ölkeleriyle

Parlamentolar arası temas, hukuk forumları, akademik iş birlikleri geliştirmeli.

Bu, Türkiye’nin “Batı’nın uzantısı”, “Doğu’nun aparatı” algısını kırar.

#### **III. UZUN VADE (5–15 YIL)**

Amaç: Yeni düzenin kurucu ortağı olmak

#### **7- “Yeni düzen”e dair stratejik gerçekçilik;**

Açık konuşalım, 1945 sonrası kurulan düzen geri gelmeyecek.

Ama iki ihtimal var:

1. Tam kaos
2. Yeni kurallı denge

Türkiye'nin hedefi 2. ihtimalin mimarlarından biri olmak olmalı.

### **8-Uluslararası hukuk reformu savunuculuğu;**

Türkiye uzun vadede şunları savunmalı:

BM Güvenlik Konseyi'nin keyfi veto düzeninin sınırlandırılması.

Liderlerin yargılanmasında uluslararası mahkemelerin tek adres olması.

Ulusal mahkemelerin evrensel yetki iddialarının sınırlandırılması.

Bu söylem:

Türkiye'yi "kural yıkıcı" değil

"kural yapıcı" konumuna taşır

### **9-İç cephe: En kritik meseledir.**

Bu konuda en sert ama en gerçekçi cümle: "İçeride hukuku zayıf olan ülke, dışarıda hukuku savunamaz" dır. Uzun vadede hukuk devleti, kurumsal öngörülebilirlik, ekonomik dayanıklılık olmadan, dış politikada ilke savunusu inandırıcı olamaz. Bu, dış politikadan bağımsız değil; tam tersine onun temelidir.

### **GENEL TOPARLAMA**

Benim duyduğum endişe şu:

Dünya, güçlülerin normları yeniden yazdığı bir eşige geliyor. Bu süreç kontrolsüz kalırsa, tarih tekerrür etmez ama kafiyeleli konuşur.

Türkiye için doğru yol:

-Ne teslimiyet

-Ne hamaset

-Ne de yalnız kahramanlık (Özgür Özel'in kulakları çınlasın).

Doğru yol:

İlke + denge + caydırıcılık + çok taraflılık:

Bu başlık, tartışmanın en zor ama en kıymetli noktası. Çünkü tarih şunu gösterdi bize; dünya düzenleri çökerken en çok kaybedenler yanlış pozisyon alanlar, en çok kazananlar ise boşlukları doğru okuyanlardır.